

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**
MAREK NIECHCIAŁ

Warszawa, 21 sierpnia 2017 r.

DKK2-421/550/16/IPW

DECYZJA nr DKK- 129/2017

Na podstawie art. 18 w związku z art. 13 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 229) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego wszczętego na wniosek EMPIK S.A. z siedzibą w Warszawie **wydaje zgodę** na dokonanie koncentracji, polegającej na przejęciu przez EMPIK S.A. z siedzibą w Warszawie kontroli nad Platon sp. z o.o. z siedzibą Macierzyszu.

UZASADNIENIE

W dniu 30 grudnia 2016 r. do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej „Prezes Urzędu”, „Prezes UOKiK” lub „organ antymonopolowy”) wpłynęło zgłoszenie zamiaru koncentracji, polegającej na przejęciu przez EMPIK S.A. z siedzibą w Warszawie (dalej „Empik” lub „Zgłaszający”) kontroli nad Platon sp. z o.o. z siedzibą Macierzyszu (dalej „Platon” lub „Spółka”).

W związku z tym, iż spełnione zostały niezbędne przesłanki, uzasadniające zgłoszenie zamiaru koncentracji, tj.:

- łączny obrót przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji w roku obrotowym poprzedzającym rok zgłoszenia przekroczył na świecie równowartość 1 mld euro, tj. kwotę określoną w art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 229 - dalej „ustawa o ochronie konkurencji” lub „ustawa antymonopolowa”), przy czym obrót na terenie Rzeczypospolitej Polskiej przekroczył równowartość 50 mln euro, tj. kwotę określoną w art. 13 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy,
- przejęcie kontroli nad innym przedsiębiorcą jest jednym ze sposobów koncentracji określonym w art. 13 ust. 2 pkt 2 ustawy antymonopolowej,

- w sprawie nie występuje żadna okoliczność z katalogu przesłanek wymienionych w art. 14 ustawy antymonopolowej, powodująca odstępianie od konieczności zgłoszenia zamiaru koncentracji,

zostało wszczęte postępowanie antymonopolowe w przedmiotowej sprawie, o czym - zgodnie z art. 61 § 4 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2017, poz. 1257) Zgłaszający został powiadomiony pismem z dnia 5 stycznia 2017 r.

Z uwagi na fakt, iż przedstawione we wniosku informacje i dane, dotyczące wielkości rynków właściwych, na które koncentracja wywiera wpływ, udziałów uczestników koncentracji i ich konkurentów opierały się jedynie na szacunkach Zgłaszającego, Prezes Urzędu uznał za konieczne zweryfikowanie ich i postanowieniem nr DKK-8/2017 z dnia 21 lutego 2017 r. przedłużył o 4 miesiące termin zakończenia postępowania antymonopolowego w tej sprawie w celu przeprowadzenia badania rynku.

W ramach badania rynku organ antymonopolowy skierował pytania do konkurentów uczestników koncentracji - 30 przedsiębiorców prowadzących działalność, polegającą na hurtowej sprzedaży książek. Pytania dotyczyły m.in. wartości i wolumenu zakupów książek oraz wartości przychodów ze sprzedaży hurtowej książek w latach 2014-2016, a także opinii przedsiębiorców na temat planowanej koncentracji i jej ewentualnych skutków.

W trakcie postępowania organ antymonopolowy ustalił, co następuje:

Uczestnicy koncentracji

Empik (aktywny uczestnik koncentracji) – należy do grupy kapitałowej, na czele której stoi Penta Investment Group Limited z siedzibą na Cyprze (dalej „Grupa Penta”).

Grupa Penta prowadzi działalność inwestycyjną w następujących sektorach: opieka zdrowotna, nieruchomości, usługi finansowe, media oraz produkcja i handel detaliczny w Europie Środkowo-Centralnej.

Na terytorium Polski spółki portfelowe Grupy Penta prowadzą działalność głównie w sektorach: nieruchomości, opieka zdrowotna (grupa EMC Instytut Medyczny S.A), sprzedaż detaliczna w aptekach (Dr. Max), zakłady sportowe i gry hazardowe (Fortuna Entertainment Group), przetwórstwo i dystrybucja produktów mrożonych (grupa Iglotex) oraz sprzedaż detaliczna, w szczególności książek, filmów, muzyki (Empik).

Empik prowadzi działalność w zakresie sprzedaży detalicznej poprzez sieć ponad 230 własnych i partnerskich salonów Empik zlokalizowanych na terenie całej Polski. W ofercie znajdują się głównie: książki (tradycyjne, e-booki, audiobooki), prasa, nagrania muzyczne, filmy, multimedia (w tym gry, programy edukacyjne oraz oprogramowanie komputerowe), artykuły elektroniczne (m.in. telefony, sprzęt i produkty fotograficzne), artykuły papiernicze, zabawki, produkty edukacyjne i akcesoria dla dzieci oraz bilety na imprezy kulturalne. Empik

realizuje również zakupy na szczeblu hurtowym dla salonów własnych i partnerskich oraz sklepów internetowych prowadzonych przez spółki zależne.

Poza siecią salonów, Empik prowadzi również sprzedaż detaliczną przez Internet (poprzez swoje podmioty zależne), działalność wydawniczą oraz hurtową sprzedaż i dystrybucję prasy.

Empik wraz ze swoimi spółkami zależnymi tworzy grupę Empik (dalej „**Grupa Empik**”), w skład której wchodzi następujące podmioty:

- a) Virtualo sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie – hurtowa sprzedaż audiobooków i e-booków do księgarni internetowych oraz świadczenie usług konwersji tekstów na e-wydawnictwa;
- b) PolPerfect sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie – hurtowa sprzedaż prasy głównie do salonów Empik;
- c) Grupa Wydawnicza Foksal sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie – podmiot obejmuje wydawnictwo Wilga (głównie publikacje literatury dziecięcej i młodzieżowej), wydawnictwo Buchmann (głównie publikacje poradników, albumów, encyklopedii, opracowań językowych, książek edukacyjnych dla dzieci i młodzieży, biografii oraz tytułów o tematyce historycznej), wydawnictwo W.A.B. (głównie powieści dla dzieci i młodzieży, współczesne kryminały, literatura podróżnicza i reportaże literackie oraz eseje z dziedziny nauk humanistycznych);
- d) Empik E-Commerce sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie – sprzedaż detaliczna książek (tradycyjne, e-booki, audiobooki), prasy, nagrań muzycznych, filmów, multimediiów (w tym gry, programy edukacyjne oraz oprogramowanie komputerowe), zabawek, artykułów kosmetycznych, elektroniki, artykułów dziecięcych oraz artykułów papierniczych, za pośrednictwem sklepu internetowego „empik.com”;
- e) Livro sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie – sprzedaż detaliczna książek (tradycyjne, e-booki, audiobooki), za pośrednictwem sklepu internetowego „livro.pl”;
- f) Biblioteka Akustyczna sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie, w której jedynym udziałowcem jest spółka Virtualo sp. z o.o. – publikowanie audiobooków zarejestrowanych zarówno na płytach CD, jak i w formie pliku MP3 do pobrania. W listopadzie 2016 r. został ogłoszony plan połączenia Biblioteki Akustycznej sp. z o.o. ze spółką Virtualo sp. z o.o.

Platon (pasywny uczestnik koncentracji) – jest współkontrolowany przez Pawła Filara i Jacka Darowskiego. Głównym przedmiotem działalności Platona jest hurtowa sprzedaż książek (tradycyjnych, audiobooków i e-booków) na terytorium Polski.

Platon współpracuje z ponad 300 wydawnictwami w zakresie hurtowej sprzedaży książek do księgarni tradycyjnych, internetowych oraz innych klientów detalicznych, oferujących książki, takich jak: hipermarkety, supermarkety i dyskonty. Prowadzi również uzupełniająco działalność w zakresie sprzedaży detalicznej za pośrednictwem własnych sklepów internetowych pod adresem www.platon24.pl (głównie książki tradycyjne,

audiobooki, artykuły papiernicze, zabawki) i www.eplaton.pl (książki w formie e-booków i audiobooków). Działalność Platon obejmuje przede wszystkim terytorium Polski, nieznaczny obrót generuje z hurtowej sprzedaży książek do odbiorców w Wielkiej Brytanii i w Niemczech.

Platon posiada dwie spółki zależne - Platon Digital J. Darowski, P. Filar sp. j. z siedzibą w Macierzyszu i Polski Dom Książki S.A. z siedzibą w Warszawie, które jednak nie są przedmiotem koncentracji. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 1 załącznika nr 1 do decyzji]**

Opis i przyczyny koncentracji

Planowana koncentracja została zgłoszona w trybie art. 13 ust. 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i polega na przejęciu przez Empik kontroli nad Platonem, poprzez objęcie **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 2 załącznika nr 1 do decyzji]** dających prawo do sprawowania wyłącznej kontroli nad tą Spółką. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 3 załącznika nr 1 do decyzji]** Jak wynika z informacji zawartych w zgłoszeniu, koncentracja ma zarówno charakter ekonomiczny, jak i strategiczny. Głównym powodem zamiaru przejęcia kontroli nad Platonem jest aktualna strategia rozwoju Grupy Empik, ukierunkowana na skonsolidowanie Grupy i rozwój działalności na rynku księgarskim, w tym optymalizację łańcucha dostaw książek. Jest to podyktowane częściowo działaniami podejmowanymi przez konkurentów. Jak podnosi Zgłaszający obecnie na terytorium Polski ma miejsce wertykalna integracja na każdym szczeblu dostaw książek. Tym samym wydawnictwa, jak i dystrybutorzy hurtowi zaczynają konkurować bezpośrednio ze sprzedawcami detalicznymi, w tym z Empikiem. Jednocześnie Empik jest **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 4 załącznika nr 1 do decyzji]** Zdaniem Zgłaszającego planowana koncentracja jest **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 5 załącznika nr 1 do decyzji]**.

Rynki właściwe, na które koncentracja wywiera wpływ

W myśl art. 4 pkt 9 ustawy o ochronie konkurencji przez rynek właściwy rozumie się rynek towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, cenę oraz właściwości, w tym jakość, są uznawane przez ich nabywców za substytuty oraz są oferowane na obszarze, na którym, ze względu na ich rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu, panują zbliżone warunki konkurencji. A zatem rynek ten wyznaczają zasadniczo dwa elementy: towar (rynek produktowy) i terytorium (rynek geograficzny).

Mając na uwadze powyższe oraz kryteria wyznaczania rynków właściwych, na które koncentracja wywiera wpływ, zawarte w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2014 r. w sprawie zgłoszenia zamiaru koncentracji przedsiębiorców (Dz. U. z 2015 r., poz. 80 ze zm.), organ antymonopolowy uznał, że

A) Przedmiotowa koncentracja wywiera wpływ w układzie horyzontalnym na:

- krajowy rynek detalicznej sprzedaży książek niespecjalistycznych przez Internet oraz
- krajowy rynek zakupu książek niespecjalistycznych,

bowiem działalność uczestników koncentracji pokrywa się na tych rynkach, a ich łączny udział w każdym z nich przekracza próg 20%. Poniżej przedstawiono szczegółowe uzasadnienie określenia rynków właściwych w aspekcie produktowym oraz geograficznym, a także charakterystykę poszczególnych rynków właściwych.

1. Uzasadnienie określenia rynków, na które koncentracja wywiera wpływ w układzie horyzontalnym

1.1. Uzasadnienie określenia rynków w aspekcie produktowym

Podział na książki niespecjalistyczne i specjalistyczne jest zgodny z dotychczasowym orzecznictwem Prezesa Urzędu.¹ Został on zastosowany ze względu na cechy charakteryzujące różne grupy odbiorców książek, rodzaje zaspokajanych potrzeb i cele ich zakupu.

Organ antymonopolowy uznał, że książki niespecjalistyczne zaspokajają podstawowe potrzeby poznawcze, dostarczają rozrywki i są formą spędzania wolnego czasu, przy czym nie mają specyficznej grupy docelowej odbiorców. Obejmują tzw. literaturę głównego nurtu (w szczególności beletrystykę, literaturę popularno-naukową, literaturę faktu, poradniki).

Książki specjalistyczne natomiast są kupowane przez nabywców ze względu na wykonywaną przez nich pracę, a nie ze względu na ich gusta i preferencje dotyczące spędzania wolnego czasu. Zawierają wiedzę fachową z różnych dziedzin, takich jak np. prawo, rachunkowość, medycyna, nauki techniczne itp. Są one kupowane w celu zdobycia wiadomości niezbędnych do wykonywania przez nabywcę pracy zawodowej, bądź też zaspokojenia potrzeby doskonalenia zawodowego. Sposób sprzedaży książek specjalistycznych i niespecjalistycznych różni się, bowiem w sprzedaży książek specjalistycznych większe znaczenie ma sprzedaż bezpośrednia i kanały wyspecjalizowane.

Poza książkami specjalistycznymi i niespecjalistycznymi została wyodrębniona grupa produktów obejmująca podręczniki szkolne. Stanowią one odrębny rynek ze względu na fakt, że kierowane są do precyzyjnie określonego grona odbiorców – uczniów, a popyt na poszczególne podręczniki nie wynika ze swobodnych decyzji konsumentów, ale jest konsekwencją obowiązku szkolnego dzieci i młodzieży oraz decyzji podejmowanych przez placówki dydaktyczne. Również w przypadku podręczników kanał sprzedaży bezpośredniej oraz kanały wyspecjalizowane mają większy udział niż w przypadku sprzedaży książek niespecjalistycznych.

We wskazanej decyzji nr DKK-12/11 Prezes UOKiK uznał ponadto, że z uwagi na brak wystarczającej substytucyjności popytowej z rynku książek powinny zostać wyłączone publikacje w innej postaci niż drukowana, w szczególności audiobooki i e-booki.

¹ Decyzja Prezesa Urzędu z dnia 3 lutego 2011 r., nr DKK-12/11 (Empik /Merlin.pl).

Organ antymonopolowy zdecydował się także na wyróżnienie w zakresie sprzedaży detalicznej rynków sprzedaży w kanale tradycyjnym oraz przez Internet. O takim rozstrzygnięciu zdecydował szereg cech, które pozwalają na wyodrębnienie sprzedaży książek przez Internet jako osobnego rynku. Przede wszystkim należą do nich:

- różnice demograficzne pomiędzy konsumentami korzystającymi w Polsce z e-commerce a konsumentami korzystającymi z handlu tradycyjnego, na co wpływ ma m.in. stopień zaufania do bezgotówkowych form płatności,
- inny przebieg procesu zakupu (m.in. kontakt ze sprzedawcą i produktem, wielkość zamówienia, sposób dostawy i zapłaty oraz sposób składania zamówienia,) który powoduje, że odmienne elementy oferty decydują o sukcesie na rynku oraz determinują zachowania konsumentów,
- różnice w cenach i kosztach transakcji pomiędzy zakupami w Internecie i w kanale tradycyjnym,
- większe znaczenie marki dla handlu w Internecie (w porównaniu do tradycyjnego kanału sprzedaży) oraz zaufania do niej konsumentów - zważywszy na szybkość i intensywność wymiany informacji w Internecie oraz znaczenie marki dla konsumentów (sprzedawcy w Internecie muszą inwestować w rozpoznawalność i zaufanie konsumentów),
- ponadto sklepy internetowe ponoszą niższe koszty pozyskiwania i utrzymywania punktów sprzedaży, personelu odpowiedzialnego za obsługę klienta i magazynowanie towaru, z drugiej jednak strony ponoszą większe inwestycje na systemy logistyczne i informatyczne,
- wciąż ograniczony dostęp części społeczeństwa do sieci Internet.

1.2. Uzasadnienie określenia rynków w aspekcie geograficznym

Rynkiem właściwym w aspekcie geograficznym dla rynku detalicznej sprzedaży internetowej książek jest rynek krajowy - ze względu na odmienne preferencje i upodobania konsumentów, wysokie koszty transportu w stosunku do ceny oferowanych produktów oraz ograniczenia językowe. Takie określenie rynku jest zgodne z dotychczasowym orzecznictwem Prezesa Urzędu. Wnioskodawca nie zgłaszał również żadnych zastrzeżeń w tym zakresie.

Rynek krajowy jest także rynkiem właściwym geograficznie dla rynku zakupu książek, co wynika zarówno ze struktury dostawców, jak i preferencji konsumentów. Dostawcami uczestników koncentracji są głównie przedsiębiorcy krajowi, natomiast ich odbiorcami docelowymi są podmioty poszukujące produktów w polskiej wersji językowej, w szczególności w zakresie książek, filmów, programów i gier komputerowych. Na krajowy charakter rynku zakupu wpływ mają także, do pewnego stopnia, kwestie związane z prawami autorskimi, unormowane odrębnie na terenie danego kraju.

2. Charakterystyka rynków, na które koncentracja wywiera wpływ w układzie horyzontalnym

2.1 Krajowy rynek detalicznej sprzedaży książek niespecjalistycznych przez Internet

Według danych GUS² w 2016 r. ponad 12 mln osób w wieku 16-74 lata (41,9% populacji) dokonywało zakupów przez Internet. W latach 2012-2016 systematycznie wzrastał odsetek osób zamawiających lub kupujących w sieci; w okresie tym zwiększył się on o 11,6%. W porównaniu z rokiem 2015 największy wzrost udziału osób robiących zakupy przez Internet odnotowano w grupie wiekowej 35-44 (wzrost o 5 p. proc.)

Należy jednak podkreślić, że wśród krajów europejskich widoczne są znaczne różnice pod względem popularności zakupów dokonywanych przez Internet. W 2015 r. najczęściej z tej formy zakupów korzystali mieszkańcy Wielkiej Brytanii (81%), od których Polaków dzielił dystans 44 p .proc. W porównaniu ze średnią unijną odsetek osób w Polsce dokonujących zakupów przez Internet był niższy o 16 p. proc. Najmniejszy odsetek osób korzystających z e-handlu obserwowano w Rumunii (11%).

Wzrost sprzedaży w Internecie w stosunku do sprzedaży tradycyjnej następuje również w przypadku książek. Odsetek osób nabywających w Internecie książki i czasopisma w stosunku do całej populacji wzrósł z 7,4% w 2015 r. do 9,4% w 2016 r., co odpowiada 20,1 i 22,5% osób zamawiających towary przez Internet. Warto jednak zaznaczyć, że jest on i tak stosunkowo niski, jeżeli porównamy Polskę z pozostałymi krajami Unii Europejskiej. Według danych GUS w 27 krajach Unii Europejskiej w 2015 r. około 19% populacji nabywało książki przez Internet, przy czym w najbardziej rozwiniętych pod tym względem krajach odsetek ten był jeszcze wyższy. I tak, najwięcej osób zamawiało książki przez Internet w Luksemburgu (43% populacji) oraz Wielkiej Brytanii i Norwegii (odpowiednio: ponad 34% i ponad 32% populacji). W Danii, Finlandii i Szwecji było to ponad 20%.

Według Raportu „E-Commerce w Polsce 2016”³ książki, płyty i filmy stanowią aż 68% produktów kupowanych przez Internet i zainteresowanie klientów tą formą zakupu regularnie rośnie.

Powyższe dane dają podstawę do stwierdzenia, że w następnych latach nadal będzie następował stopniowy wzrost krajowego rynku detalicznej sprzedaży książek niespecjalistycznych przez Internet, kosztem rynku tradycyjnego.

Warto podkreślić, że jedna z największych globalnych sieci sprzedaży detalicznej wkracza coraz intensywniej na rynek sprzedaży detalicznej przez Internet również w Polsce. W 2016 r. Amazon otworzył stronę internetową w języku polskim, poprzez którą oferuje zarówno książki w formie tradycyjnej, jak i elektronicznej, w języku polskim.

2.1.1. Pozycja rynkowa uczestników koncentracji i ich konkurentów

² Raport GUS „Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2012 – 2016”

³ Raport „E-Commerce w Polsce 2016”, Gemius dla e-Commerce Polska

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Zgłaszającego, łączny udział uczestników koncentracji w krajowym rynku detalicznej sprzedaży książek niespecjalistycznych przez Internet kształtował się w 2015 r. na poziomie ok. *[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 6 załącznika nr 1 do decyzji]* %, natomiast w roku 2016 na poziomie ok. *[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 7 załącznika nr 1 do decyzji]* %, przy czym pozycja ta niemal w całości była wynikiem udziału Grupy Empik. Szacunkowy udział Platona w tym rynku zarówno w 2015 r., jak 2016 r. wyniósł poniżej *[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 8 załącznika nr 1 do decyzji]* %. Detaliczna sprzedaż książek niespecjalistycznych przez Internet stanowi bowiem marginalną działalność tej Spółki. W 2015 r. Spółka uzyskała przychody z tego tytułu w wysokości ok. *[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 9 załącznika nr 1 do decyzji]* zł., co stanowiło *[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 10 załącznika nr 1 do decyzji]* % całkowitych przychodów Platona).

Ponadto podkreślić należy, że na rynku tym działa wiele sklepów internetowych o szerszym i bardziej konkurencyjnym asortymencie, niż ten oferowany przez Platona.

Szacunkowe udziały największych konkurentów uczestników koncentracji w krajowym rynku detalicznej sprzedaży książek niespecjalistycznych przez Internet w 2015 r. przedstawia tabela nr 1, a w 2016 r. tabela nr 2:

Tabela nr 1

Lp.	Nazwa sklepu internetowego	Nazwa przedsiębiorcy	Szacowane udziały w rynku (%) w 2015
1.	www.bonito.pl	Bonito.pl sp. z o.o.	<i>[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 11 załącznika nr 1 do decyzji]</i>
2.	www.matras.pl	Matras S.A.	
3.	www.merlin.pl	Topmall sp. z o. o.	

Źródło: opracowanie własne Empik

Tabela nr 2

Lp.	Nazwa sklepu internetowego	Nazwa podmiotu	Szacowane udziały w rynku (%) w 2016
1.	www.bonito.pl	Bonito.pl sp. z o.o.	<i>[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 12 załącznika nr 1 do decyzji]</i>
2.	www.matras.pl	Matras S.A.	
3.	www.swiatksiazki.pl	FK Olesiejuk sp. z o.o. sp. j.	

Źródło: opracowanie własne Empik

Jak wynika z powyższych danych największym konkurentem uczestników koncentracji na krajowym rynku detalicznej sprzedaży książek niespecjalistycznych przez

Internet jest Bonito.pl sp. z o.o. z siedzibą w Modlniczce, dalej „Bonito”, którego udział zarówno w 2015 r., jak i w 2016 r. oscylował w granicach 20-30%.

2.2. Krajowy rynek zakupu książek niespecjalistycznych

Jak wynika z opracowania Biblioteki Analiz sp. z o.o.⁴, (dalej „Biblioteka Analiz”), na polskim rynku wydawniczym funkcjonuje kilka tysięcy wydawnictw, niemniej 35 największych wydawnictw w Polsce odpowiada za ok. 75% tej branży. Według autorów raportu wartość polskiego rynku książki w 2014 r. w cenach zbytu wydawców, czyli cenach, po jakich wydawcy sprzedają książki dystrybutorom, wyniosła 2,48 mld zł (ok. 582 mln euro). W porównaniu z 2013 r., w którym wartość rynku wyniosła 2,67 mld zł, zanotowano spadek o 7,5%. Prognozy na kolejne lata przewidują dalsze spadki dochodów i zwiększenie konkurencji pomiędzy wydawcami. Autorzy raportu jako przyczyny takiego stanu rzeczy wymieniają m.in. wpływ negatywnej koniunktury gospodarczej i ekonomicznej oraz wprowadzenie przez Ministerstwo Edukacji Narodowej bezpłatnych podręczników w szkołach. Pogorszenie sytuacji na rynku wydawniczym zaobserwowano również pod względem średniego nakładu pojedynczej publikacji (spadek o 14,5%) i ogólnego nakładu (spadek o 6,5%).

W raporcie przygotowanym przez Bibliotekę Analiz pt. „Rynek książki w Polsce 2016 – Dystrybucja”⁵ wskazano, że szczebel hurtowy w największym stopniu zależny jest od bieżącej kondycji szczebla detalicznego. Politykę handlową firm prowadzących hurtową sprzedaż książek determinują czynniki, takie jak: bezpieczeństwo obrotu handlowego, dynamika rotacji książek w punktach sprzedaży, ograniczanie oferty i koncentrowanie się na publikacjach o najwyższym potencjale sprzedażowym. Największy jednak wpływ na rynek mają stale rosnące oczekiwania rabatowe szczebla detalicznego, których spełnianie pozwala finansować agresywną politykę wysokich rabatów dla klientów ostatecznych. W latach 2014-2015 tylko nieliczne z największych podmiotów działających w zakresie hurtowej sprzedaży książek zanotowały wzrost sprzedaży: FK Olesiejuk sp. z o.o. sp. k. z siedzibą w Ożarowie Mazowieckim (dalej „FK Olesiejuk”), Ateneum sp. z o. o. sp. k. z siedzibą w Krakowie (dalej „Ateneum”), Platforma Dystrybucyjna Edu-książka sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie (dalej „Edu-książka”) oraz Platon. Większość podmiotów dotknęły jednak spadki sprzedaży, choć w różnym stopniu i z różnych przyczyn.

Od kilku lat widoczna jest wyraźna tendencja spadkowa jeżeli chodzi o liczbę podmiotów prowadzących działalność w zakresie hurtowej sprzedaży książek. Na koniec 2012 r. na rynku funkcjonowało 205 podmiotów zajmujących się hurtową sprzedażą książek. W 2013 r. było ich 170 (redukcja o 17%), na koniec 2014 r. ok. 160, a na koniec 2015 r. na rynku działało 150 hurtowni książek.

⁴ Raport *Rynek książki w Polsce w 2015 r.*, Biblioteka Analiz sp. z o.o., Warszawa 2016

⁵ Łukasz Gołębiowski, Paweł Waszczyk „Rynek książki w Polsce 2016 – Dystrybucja”, Biblioteka Analiz sp. z o.o.

Coraz częściej, na co również wskazuje Zgłaszający, dochodzi do integracji pionowej przedsiębiorców działających na rynku książki. Wydawnictwa nie tylko działają w zakresie wprowadzania książek do obrotu, ale mają w grupie kapitałowej podmioty realizujące sprzedaż hurtową, np. OSDW Azymut sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie (dalej „OSDW Azymut”) jest spółką zależną Wydawnictwa Naukowego PWN S.A. Ponadto zaczynają inwestować we własne sieci sprzedaży detalicznej, w tym internetowej. Wiele wydawnictw założyło własne księgarnie internetowe (np. SIW Znak www.znak.com.pl, Wydawnictwo Czarne, czarne.com.pl/katalog/ksiazki, Wydawnictwo Literackie www.wydawnictwoliterackie.pl, Wydawnictwo Amber www.wydawnictwoamber.pl, Wydawnictwo Muza www.muza.com.pl)

Z kolei sprzedawcy hurtowi prowadzą działalność wydawniczą lub mają w grupie kapitałowej spółkę wydawniczą (np. FK Wydawnictwo Olesiejuk <http://www.wydawnictwoolesiejuk.pl/>), a dodatkowo zaczynają rozwijać również własne punkty sprzedaży detalicznej, stacjonarne i internetowe (np. FK Olesiejuk www.olesiejuk.pl i www.swiatksiazki.pl).

Jednocześnie podmioty działające na rynku sprzedaży detalicznej rozwijają sprzedaż hurtową. Przykładem zintegrowanych pionowo firm działających zarówno na rynku wprowadzania do obrotu (wydawnictw), sprzedaży hurtowej oraz detalicznej książek są: FK Olesiejuk, OSDW Azymut czy Porozumienie Kultura sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie.

Wertykalna integracja po stronie wydawców i sprzedawców hurtowych stanowi również coraz silniejszą przeciwwagę dla dystrybutorów detalicznych. Ponadto na rynek zakupu książek niespecjalistycznych coraz prężniej wchodzi sieci detaliczne (tzw. nowoczesny kanał dystrybucji „HSD” – hipermarkety, supermarkety, dyskonty), których udziały w rynku rosną (np. szacunkowy udział Lidl sp. z o.o. sp.k z siedzibą w Jankowicach w 2016 r. był w granicach **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 13 załącznika nr 1 do decyzji]** % a Jeronimo Martins Polska S.A. z siedzibą w Kostrzynie **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 14 załącznika nr 1 do decyzji]** %).

Tym samym działalność prowadzona na rynku księgarskim przez wydawnictwa i hurtownie przenika się wzajemnie. W rezultacie podział od strony podaży krajowego rynku zakupu książek niespecjalistycznych na rynek zakupu od wydawnictw i odrębnie - rynek zakupu od sprzedawców hurtowych, nie jest oczywisty.

Jak wskazuje Zgłaszający, na krajowym rynku zakupu książek niespecjalistycznych po stronie podaży należy uwzględnić zarówno wydawnictwa, jak i sprzedawców hurtowych. Zdaniem Empiku są to podmioty, które konkurują ze sobą o sprzedaż książek do odbiorcy detalicznego. Jego zdaniem po stronie popytu należy wyróżnić zarówno sprzedawców hurtowych (którzy na rynku tym występują w podwójnej roli - po stronie podaży oraz popytu), jak i podmioty prowadzące sprzedaż detaliczną, do których zaliczają się księgarnie (tradycyjne i internetowe), sieci księgarskie (typu Empik, Książnica Polska, Matras), sieci sprzedaży detalicznej działające w formie hipermarketów, supermarketów i dyskontów, a także grupy podmiotów, takie jak kioski z gazetami i kluby książki.

Jak już wspomniano, w toku postępowania Prezes UOKiK przeprowadził badanie rynku, kierując pytania do 30 największych podmiotów działających na rynku hurtowej sprzedaży książek. Na podstawie odpowiedzi udzielonych przez większość z ankietowanych przedsiębiorców organ antymonopolowy ustalił, iż wartość hurtowej sprzedaży książek niespecjalistycznych przedsiębiorców objętych badaniem oraz Platona wyniosła w 2015 r. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 1 załącznika nr 2 do decyzji]** zł, a w 2016 r. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 2 załącznika nr 2 do decyzji]** zł. Udział Platona w tak wyznaczonym rynku, uwzględniającym tylko największe podmioty, kształtował się na poziomie odpowiednio ok. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 15 załącznika nr 1 do decyzji]** % w 2015 r. oraz ok. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 16 załącznika nr 1 do decyzji]** % w 2016 r. Należy przyjąć, iż udział pasywnego uczestnika koncentracji w całym krajowym rynku hurtowej sprzedaży książek niespecjalistycznych, uwzględniającym wszystkich działających na nim przedsiębiorców, jest mniejszy niż wyliczony na podstawie danych zebranych w trakcie przeprowadzonego badania rynku.

Należy też podkreślić, iż zgodnie z danymi uzyskanymi przez organ antymonopolowy w ramach tego badania, na rynku hurtowej sprzedaży książek niespecjalistycznych w 2015 r. i 2016 r. największym podmiotem był FK Olesiejuk (przychód ok. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 3 załącznika nr 2 do decyzji]** zł). Przychody każdego z kolejnych dwóch podmiotów kształtowały się na poziomie ok. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 4 załącznika nr 2 do decyzji]** zł (Ateneum oraz OSDW Azymut). Natomiast przychody osiągnięte w tym czasie przez Platona ze sprzedaży hurtowej książek niespecjalistycznych wyniosły ok. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 17 załącznika nr 1 do decyzji]** zł.

2.2.1. Pozycja rynkowa uczestników koncentracji i ich konkurentów

Opisana powyżej specyfika rynku książki polegająca na przenikaniu się i nakładaniu różnych szczebli obrotu widoczna jest także na krajowym rynku zakupu książek niespecjalistycznych. Objawia się ona między innymi w ten sposób, iż po stronie podażowej występują zarówno wydawnictwa wprowadzające książki do obrotu, a zatem funkcjonujące na pierwszym szczeblu obrotu jak też sprzedawcy hurtowi – funkcjonujący na niższym szczeblu obrotu. Podmioty działające po stronie popytowej tego rynku, zaopatrujące się w książki niespecjalistyczne, a zatem przedsiębiorcy prowadzący działalność na rynku detalicznej sprzedaży książek dokonują bowiem zakupów zarówno bezpośrednio od wydawnictw, jak i od podmiotów zajmujących się hurtową sprzedażą książek. Powoduje to przenikanie się różnych szczebli obrotu, a w konsekwencji trudności z jednoznacznym ustaleniem wielkości tego rynku. Możliwe jest bowiem zdefiniowanie rynku zakupu książek niespecjalistycznych w dwóch ujęciach: w szerszym – uwzględniającym po stronie podażowej wydawnictwa i hurtownie oraz węższym – uwzględniającym po stronie podażowej wyłącznie wydawnictwa.

W opinii Zgłaszającego określając wielkość rynku zakupu książek niespecjalistycznych w Polsce należy wziąć pod uwagę zarówno wielkość sprzedaży wydawnictw jak i sprzedawców hurtowych, a zatem rynek w ujęciu szerszym, gdyż ograniczenie tylko do wydawnictw nie uwzględniłoby całości rynku.

Natomiast zdaniem organu antymonopolowego prawidłowe określenie wielkości rynku zakupu książek niespecjalistycznych powinno uwzględniać poszczególne szczeble obrotu i pozwolić na ustalenie siły rynkowej łączących się przedsiębiorców osobno wobec wydawców oraz hurtowników.

Oceniając pozycję uczestników koncentracji wobec wydawców zasadne jest uwzględnienie po stronie podażowej wyłącznie tych ostatnich. W przypadku bowiem określenia wielkości rynku na podstawie danych ze sprzedaży zarówno wydawnictw, jak i hurtowników przychód ze sprzedaży danej książki może być zliczany kilkakrotnie (sprzedaż książki hurtownikowi przez wydawcę, następnie sprzedaż przez hurtownika innemu hurtownikowi, a na koniec sprzedaż tej samej książki sprzedawcy detalicznemu), co prowadzi do sztucznego powiększania wartości rynku zakupu książek niespecjalistycznych, a tym samym – zaniżenia udziałów uczestników tegoż rynku.

Aby umożliwić wszechstronną ocenę pozycji uczestników koncentracji względem wydawców, Prezes UOKiK uwzględnił zarówno ich zakupy dokonywane bezpośrednio u wydawców, jak i realizowane za pośrednictwem hurtowników. Wartość tych ostatnich została pomniejszona o średnią marżę hurtową, w celu uzyskania wielkości zakupów w cenach wydawców. Istotny dla dalszej analizy jest fakt, iż między zakupami bezpośrednimi (u wydawców) i pośrednimi (u hurtowników) istnieje istotna różnica z punktu widzenia możliwości wywierania przez uczestników koncentracji wpływu na wydawców. Przedsiębiorcy dokonującego zakupów u hurtownika nie łączy bowiem z wydawcą – przynajmniej w odniesieniu do przedmiotu transakcji – bezpośrednia relacja handlowa, co ogranicza jego możliwości wywierania wpływu na takiego wydawcę.

Co prawda, teoretycznie, Empik mógłby przenieść zakupy dokonywane za pośrednictwem hurtowników bezpośrednio do wydawców i w ten sposób zwiększyć wolumen zakupów, umożliwiając mu wywieranie większej presji na wydawców, jednak fakt, iż decyduje się dokonywać takich zakupów poprzez hurtowników sugeruje, że jest to z różnych względów (dostępność tytułów, warunki handlowe, etc.) dla Empiku efektywniejsze. W związku z tym ewentualne bodźce i możliwości w zakresie przeniesienia jego popytu z zakupów pośrednich na bezpośrednie mogą być ograniczone. Z tego względu udział rynkowy odzwierciedlający rzeczywistą siłę rynkową przedsiębiorcy wobec wydawców będzie się kształtował pomiędzy udziałem wynikającym z uwzględnienia jedynie zakupów dokonywanych bezpośrednio u wydawców, a udziałem wynikającym z uwzględnienia zarówno zakupów dokonywanych bezpośrednio u wydawców, jak i zakupów realizowanych za pośrednictwem hurtowników. W zależności od łatwości przenoszenia zakupów między hurtownikami i wydawcami, będzie on bliższy pierwszej lub drugiej wartości.

Z kolei analizując pozycję uczestników koncentracji wobec hurtowników, zasadne jest odniesienie zakupów Empiku i Platona na tym szczeblu obrotu – z wyłączeniem zakupów dokonywanych między łączącymi się podmiotami – do całkowitej sprzedaży hurtowników

oraz do całkowitej sprzedaży hurtowników innych niż Platon. To drugie ujęcie odzwierciedla fakt, że Platon jest również uczestnikiem rynku hurtowego po stronie podażowej i pokazuje, jak duża część sprzedaży hurtowników nieuczestniczących w transakcji trafia do Empiku lub Platona.

Zgodnie z danymi zawartymi w raporcie pt. „Rynek książki w Polsce 2016 – Dystrybucja”, szacunkowa wartość krajowego rynku zakupu książek niespecjalistycznych w 2015 r. wyniosła ok. 1,6 mld zł (a uwzględniając same wydawnictwa ok. 902 mln zł). W 2016 r. szacunkowa wartość tego rynku wyniosła ok. 1,5 mld zł (uwzględniając same wydawnictwa – 852 mln zł).

Z materiału przedstawionego przez Zgłaszającego, a także uzyskanego w ramach badania rynku, wynika, że marża hurtownika (pośrednika pomiędzy wydawcami a detalistami) na sprzedaży książek wynosi średnio 24%. Przyjmując takie założenie można określić udział Empiku w rynku zakupów książek niespecjalistycznych uwzględniając wartość zakupów Empiku od przedsiębiorców działających na rynku hurtowej sprzedaży książek w cenach zamówień tych podmiotów od wydawców.

Biorąc pod uwagę powyższe, w 2016 r. skorygowane zakupy Empiku od hurtowni książek (przeliczone w cenach zakupów od wydawców) wyniosły **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 18 załącznika nr 1 do decyzji]** zł.

Jak wynika z informacji przekazanych przez Zgłaszającego, za około **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 19 załącznika nr 1 do decyzji]** % przychodów ze sprzedaży książek niespecjalistycznych Platona odpowiada sprzedaż na rzecz Empiku. Obliczając udział rynkowy Platona należy zatem zmniejszyć wielkość zakupów dokonywanych przez Platona o wartość zakupów zrealizowanych na rzecz Empiku, ponieważ zostały one już raz uwzględnione przy obliczaniu udziału rynkowego Empiku. Wartość zakupów Platona, którą należy wziąć pod uwagę przy obliczaniu jego udziału rynkowego, a w konsekwencji łącznego udziału uczestników koncentracji, stanowić powinna ok. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 20 załącznika nr 1 do decyzji]** % jego wartości zakupu książki niespecjalistycznej (wyłącznie od wydawców) w 2016 r.

Uwzględniając powyższe, udziały uczestników koncentracji w krajowym rynku zakupu książek niespecjalistycznych kształtowały się następująco:

- w 2016 r. od ok. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 21 załącznika nr 1 do decyzji]** % (zakupy uczestników koncentracji bezpośrednio u wydawców) do ok. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 22 załącznika nr 1 do decyzji]** % (zakupy uczestników koncentracji bezpośrednio u wydawców oraz za pośrednictwem hurtowników)
- w 2015 r. od ok. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 23 załącznika nr 1 do decyzji]** % (zakupy uczestników koncentracji bezpośrednio u wydawców) do ok. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 24 załącznika nr 1 do decyzji]** % (zakupy uczestników koncentracji bezpośrednio u wydawców oraz za pośrednictwem hurtowników)

Natomiast przy uwzględnieniu po stronie podażowej rynku zakupu książek niespecjalistycznych zarówno wydawców, jak i hurtowników (jak wskazywał Zgłaszający), łączny udział uczestników koncentracji w krajowym rynku zakupu książek niespecjalistycznych kształtowałby się na poziomie:

- ok. *[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 25 załącznika nr 1 do decyzji]* % w 2015 r. oraz
- ok. *[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 26 załącznika nr 1 do decyzji]* % w 2016 r.

Należy zatem przyjąć, że w zależności od tego czy po stronie podażowej uwzględnia się wyłącznie wydawnictwa, czy też zarówno wydawnictwa, jak i sprzedawców hurtowych łączny udział Empiku i Platona kształtował się w 2016 r. na poziomie od ok. *[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 27 załącznika nr 1 do decyzji]* % (rynek zakupu książek od wydawców i hurtowników) do ok. *[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 28 załącznika nr 1 do decyzji]* % (rynek zakupu książek od wydawców).

Szacunkowe udziały uczestników koncentracji oraz ich głównych konkurentów w krajowym rynku zakupu książek niespecjalistycznych w 2015 i 2016 r. przedstawiają poniższe tabele – nr 3 w ujęciu szerszym, uwzględniającym po stronie podaży zarówno wydawnictwa, jak i hurtowników oraz nr 4 w ujęciu węższym, uwzględniającym po stronie podaży wyłącznie wydawnictwa:

Tabela nr 3

Nazwa	Szacunkowe udziały w rynku (%) w 2015 r.	Szacunkowe udziały w rynku (%) w 2016 r.
Empik	<i>[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 29 załącznika nr 1 do decyzji]</i>	
Platon		
Matras S.A.		
FK Olesiejuk		
Bonito		
OSDW AZYMUT		

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych przekazanych przez Empik (udziały Empiku i Platona) oraz szacunki własne Empik (udziały pozostałych przedsiębiorców)

Tabela nr 4

Nazwa	Szacunkowe udziały w rynku (%) w 2015 r.	Szacunkowe udziały w rynku (%) w 2016 r.

Empik	<i>[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 30 załącznika nr 1 do decyzji]</i>
Platon	
FK Olesiejuk	
OSDW Azymut sp. z o.o.	
Matras S.A.	
Ateneum	

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych przekazanych przez Empik (udziały Empiku i Platona) oraz szacunki własne Empik (udziały pozostałych przedsiębiorców)

Z przedstawionych powyżej danych wynika, że największymi konkurentami uczestników koncentracji w rynku zakupu książek niespecjalistycznych w szerszym ujęciu byli FK Olesiejuk i Bonito, których indywidualne udziały w analizowanym okresie oscyływały w granicach *[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 31 załącznika nr 1 do decyzji]* %. FK Olesiejuk jest również największym konkurentem uczestników koncentracji w krajowym rynku zakupu książek niespecjalistycznych w wąskim ujęciu, a jego udział w analizowanym okresie był w granicach *[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 32 załącznika nr 1 do decyzji]* %

Pozycję uczestników koncentracji wobec hurtowników przedstawia tabela poniżej.

Tabela nr 5

Rok	Wartość		Wartość zakupów		Udział Empiku i Platona	
	rynku sprzedaży hurtowej ⁶	rynku sprzedaży hurtowej z wyłączeniem Platona	Empiku u hurtowników	Platona u hurtowników	w rynku hurtowym	z wyłączeniem sprzedaży Platona
2015	<i>[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 33 załącznika nr 1 do decyzji]</i>					
2016	<i>[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 33 załącznika nr 1 do decyzji]</i>					

Jak wynika z danych zaprezentowanych w powyższej tabeli, zakupy książek niespecjalistycznych Platona od hurtowników są marginalne, również połączone udziały uczestników koncentracji w rynku zakupów książek niespecjalistycznych od hurtowników nie przekraczają poziomu 20%, nie przekracza go również bardziej restrykcyjna miara siły rynkowej, nieuwzględniająca w wartości tego rynku sprzedaży Platona. Choć organ antymonopolowy nie dysponuje danymi dotyczącymi wartości zakupów Platona u hurtowników w 2016 r., przy założeniu, że sprzedaż ta nie uległa zmianie, również w 2016 r. udział uczestników koncentracji w rynku zakupów od hurtowników nie przekroczył 20%.

⁶ Obliczona na podstawie danych przedstawionych przez Zgłaszającego jako różnica między wartościami rynku zakupu książki niespecjalistycznej i wprowadzania do obrotu książki niespecjalistycznej.

Powyższe wskazuje, że w wyniku koncentracji pozycja Empiku i Platona względem hurtowników nie ulegnie istotnej zmianie i nie osiągnie poziomu mogącego zapewniać istotną siłę rynkową.

2.3. Opinie uczestników krajowego rynku zakupu książek, dotyczące wpływu koncentracji na te rynki

W toku prowadzonego postępowania antymonopolowego w sprawie koncentracji organ antymonopolowy skierował do przedsiębiorców prowadzących działalność na rynku hurtowej sprzedaży książek (największych konkurentów Platona) pisma z prośbą m.in. o przedstawienie przez te podmioty opinii na temat planowanej koncentracji, w szczególności, czy może ona doprowadzić do ograniczenia konkurencji.

Nie wszyscy z ankietowanych przedsiębiorców wyrazili swoją opinię w tym względzie, natomiast większość z tych, którzy zdecydowali się na podzielenie z organem antymonopolowym swoimi spostrzeżeniami wyrażało obawy, że przejęcie Platona przez Empik może spowodować wzmocnienie siły negocjacyjnej połączonych podmiotów w stosunku do wydawnictw z racji zwiększonej wielkości dokonywanych zakupów - Empik będzie mógł dyktować warunki w zakresie rabatów, czasowych „wyłącznieści” na ciekawe premiery książkowe oraz wielkości nakładów. Zagrożenia na które wskazywali ankietowani przedsiębiorcy to również możliwość pogorszenia pozycji negocjacyjnej innych hurtowni w relacjach z Empik oraz możliwość ograniczenia tym podmiotom dostępu do wydawnictw, które mogą być zmuszane przez Empik do dystrybuowania części tytułów za pośrednictwem Platona. Ponadto Platon jako spółka z Grupy Empik uzyska informacje o polityce cenowej stosowanej przez inne podmioty prowadzące hurtową sprzedaż książek - dzięki temu Platon może zwrócić się z dużo niższą ofertą cenową do innych detalistów prowadzących sprzedaż książek i tym samym zmusić inne podmioty prowadzące hurtową sprzedaż książek do istotnego obniżenia cen.

Część przedsiębiorców stwierdziła natomiast, że planowana koncentracja nie wpłynie istotnie na aktualną sytuację na rynku książki, bowiem w sytuacji, gdy już obecnie likwidowane są praktycznie wszystkie niezależne księgarnie, w ciągu maksymalnie dwóch lat na rynku i tak pozostaną co najwyżej 3 duże podmioty.

3. ***Pozostałe rynki wspólne dla uczestników koncentracji***

Poza wskazanymi rynkami, na które koncentracja wywiera wpływ w układzie horyzontalnym, w sprawie występują także inne rynki, na których działalność Empiku i Platona pokrywa się, a mianowicie:

- krajowy rynek detalicznej sprzedaży książek specjalistycznych przez Internet,
- krajowy rynek detalicznej sprzedaży artykułów papierniczych przez Internet,
- krajowy rynek detalicznej sprzedaży gier planszowych i innych zabawek przez Internet,
- krajowy rynek zakupu książek specjalistycznych,

- krajowy rynek hurtowej sprzedaży książek niespecjalistycznych.

Takie określenie rynków zarówno w aspekcie produktowym, jak i geograficznym jest zbieżne z dotychczasowym orzecznictwem Prezesa Urzędu.⁷ Argumenty przemawiające za wyznaczeniem rynku geograficznego w wymiarze krajowym oraz rynków produktowych ze względu na kanał dystrybucji (tradycyjny i Internet) odnoszące się do rynków, na które koncentracja wywiera wpływ w ujęciu horyzontalnym, znajdują zastosowanie również do pozostałych rynków wspólnych.

Udziały uczestników koncentracji w pozostałych rynkach wspólnych w 2015 r. i 2016 r. kształtowały się następująco:

Tabela nr 6

Lp.	Rynek	Rok	Szacunkowy udział Empik (w%)	Szacunkowy udział Platon (w %)	Łączny szacunkowy udział Empik i Platon (w%)
1	krajowy rynek detalicznej sprzedaży książek specjalistycznych przez Internet	2015	<i>[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 34 załącznika nr 1 do decyzji]</i>		
		2016			
2	krajowy rynek detalicznej sprzedaży artykułów papierniczych przez Internet	2015			
		2016			
3	krajowy rynek detalicznej sprzedaży gier planszowych i innych zabawek przez Internet	2015			
		2016			
4	krajowy rynek zakupu książek specjalistycznych	2015			
		2016			
5	krajowy rynek hurtowej sprzedaży książek niespecjalistycznych	2015			
		2016			

Źródło: opracowanie własne UOKiK.

Jak wynika z przedstawionych powyżej danych łączny udział Empiku i Platona w krajowych rynkach: detalicznej sprzedaży książek specjalistycznych przez Internet, sprzedaży artykułów papierniczych przez Internet, detalicznej sprzedaży gier planszowych i innych zabawek przez Internet, zakupu książek specjalistycznych oraz hurtowej sprzedaży książek niespecjalistycznych nie przekroczył *[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 35 załącznika nr 1 do decyzji]* %.

⁷ decyzja Prezesa Urzędu z dnia 3 lutego 2011, nr DKK 12/11 (Empik /Merlin.pl).

B) Koncentracja wywiera wpływ w układzie wertykalnym na krajowy rynek zakupu książki niespecjalistycznej.

Rynkiem właściwym, na który koncentracja wywiera wpływ w układzie wertykalnym (pionowym), jest każdy rynek właściwy, jeżeli równocześnie :

- działa na nim co najmniej jeden przedsiębiorca uczestniczący w koncentracji i jest on równocześnie rynkiem zakupu lub sprzedaży (poprzedni lub następny szczebel obrotu), na którym działa którykolwiek z pozostałych przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji oraz
- udział w rynku przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji na którymkolwiek z tych rynków przekracza 30%, bez względu na to, czy aktualnie istnieje powiązanie typu dostawca – odbiorca między tymi przedsiębiorcami.

Pomiędzy uczestnikami koncentracji występują powiązania wertykalne, bowiem Empik jest obecny na krajowym rynku zakupu książek niespecjalistycznych od strony podażowej, prowadząc działalność poprzez Grupę Wydawniczą Foksał na krajowym rynku wprowadzania do obrotu książek niespecjalistycznych, natomiast zarówno Empik, jak i Platon prowadzą działalność na tym rynku po stronie popytowej – na rynku zakupu książek niespecjalistycznych. Udział Empiku w krajowym rynku wprowadzania do obrotu książek niespecjalistycznych wyniósł w 2016 r. ok. *[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 36 załącznika nr 1 do decyzji]* %, natomiast łączny udział Empiku i Platona w 2016 r. w krajowym rynku zakupu książek niespecjalistycznych od wydawnictw (uwzględniający zakupy uczestników koncentracji bezpośrednio u wydawców oraz dokonywane przez Empik za pośrednictwem Platona) osiągnął ok. *[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 37 załącznika nr 1 do decyzji]* %. Tym samym przekroczył próg 30%, co powoduje, że koncentracja wywiera wpływ na ten rynek w układzie wertykalnym.

Ponadto Empik jako sprzedawca detaliczny obecny jest po stronie popytowej na krajowym rynku sprzedaży hurtowej książek niespecjalistycznych, na którym działalność prowadzi Platon. Udziały uczestników koncentracji wyniosły w 2016 r. odpowiednio: udział Empiku w rynku zakupu książek niespecjalistycznych od hurtowników ok. *[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 38 załącznika nr 1 do decyzji]* %, udział Platona w rynku hurtowej sprzedaży książek niespecjalistycznych – co najwyżej *[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 39 załącznika nr 1 do decyzji]* %.

C) Koncentracja wywiera wpływ w układzie konglomeratowym na krajowy rynek sprzedaży detalicznej nagrań muzycznych na nośnikach tradycyjnych, w którym udział Empik kształtował się w 2015 r. na poziomie ok. *[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 40 załącznika nr 1 do decyzji]* %.

**Na podstawie zgromadzonego materiału i powyższych ustaleń organ antymonopolowy
zważył, co następuje:**

Przepis art. 18 ustawy o ochronie konkurencji stanowi, iż Prezes Urzędu wydaje zgodę, w drodze decyzji, na dokonanie koncentracji, w wyniku której konkurencja na rynku nie zostanie istotnie ograniczona, w szczególności przez powstanie lub umocnienie pozycji dominującej na rynku, przy czym zgodnie z art. 4 pkt 10 tej ustawy przez pozycję dominującą rozumie się pozycję przedsiębiorcy, która umożliwi mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym przez stworzenie mu możliwości działania w znacznym zakresie niezależnie od konkurentów, kontrahentów oraz konsumentów; domniemywa się, że przedsiębiorca ma pozycję dominującą, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%.

Podstawowym celem postępowania antymonopolowego w sprawach koncentracji jest ustalenie, czy w wyniku zrealizowania zamierzonej transakcji dojdzie do istotnego ograniczenia konkurencji na rynku właściwym. Przykładem takiego istotnego ograniczenia konkurencji jest powstanie lub umocnienie pozycji dominującej. Należy jednakże podkreślić, że o ile powstanie lub umocnienie pozycji dominującej będzie zawsze prowadziło do ograniczenia konkurencji na rynku, to do ograniczenia konkurencji może dojść także w przypadkach, kiedy w wyniku koncentracji nie powstaje lub nie umacnia się pozycja dominująca. Samo stwierdzenie „istotne ograniczenie konkurencji” wykracza zatem poza kwestię powstania lub umocnienia pozycji dominującej i ma szersze znaczenie. Obejmuje bowiem sytuacje, kiedy w wyniku dokonanej koncentracji konkurencja zostaje poważnie ograniczona, a nie wiąże się to z powstaniem pozycji dominującej – może to mieć miejsce przykładowo na rynkach oligopolistycznych.

Powołany przepis wskazuje, że to intensywność ograniczenia konkurencji będzie determinowała treść rozstrzygnięcia organu antymonopolowego. Oznacza to, że nie każde ograniczenie konkurencji, będące wynikiem planowanej koncentracji będzie skutkowało wydaniem zakazu dokonania koncentracji, a jedynie mające charakter „istotnego” ograniczenia.

Przedmiotowa koncentracja wywiera wpływ w układzie horyzontalnym na :

- krajowy rynek detalicznej sprzedaży książek niespecjalistycznych przez Internet oraz
- krajowy rynek zakupu książek niespecjalistycznych.

Analiza skutków niniejszej koncentracji wykazała jednak, iż w jej wyniku nie dojdzie do istotnego ograniczenia konkurencji na żadnym z tych rynków, bez względu na przyjętą definicję rynków wspólnych. Dokonując oceny zasadności wyrażenia zgody na przeprowadzenie tej koncentracji Prezes Urzędu wziął pod uwagę następujące argumenty:

Przedmiotowa koncentracja nie spowoduje ograniczenia konkurencji na krajowym rynku sprzedaży książek niespecjalistycznych przez Internet. Empik uzyska udział w tym rynku na poziomie ok. *[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 41 załącznika nr 1 do decyzji]* %,

przy czym udział ten wynika głównie z dotychczasowej pozycji rynkowej Empiku, który oscylował na poziomie ok. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 42 załącznika nr 1 do decyzji]** %. Udział Platona w tym rynku kształtuje się na poziomie poniżej **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 43 załącznika nr 1 do decyzji]** %, a zatem przyrost udziału Empiku będzie marginalny. Tym samym udział Empiku nie będzie wynikiem połączonych potencjałów obu podmiotów. Koncentracja nie zmieni zatem w zasadzie sytuacji w zakresie pozycji i siły rynkowej Empiku na krajowym rynku sprzedaży detalicznej książek niespecjalistycznych przez Internet.

Podkreślenia wymaga fakt, że na rynku tym Empik spotykać się będzie z silną konkurencją ze strony firmy Bonito dysponującej w 2016 r. udziałem rynkowym na poziomie ok. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 44 załącznika nr 1 do decyzji]** %.

Koncentracja nie doprowadzi także do ograniczenia konkurencji na krajowym rynku zakupu książek niespecjalistycznych.

Udział Empiku w tym rynku po dokonaniu koncentracji kształtował się będzie – uwzględniając szacunki przedstawione przez Zgłaszającego - na poziomie odpowiednio ok. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 45 załącznika nr 1 do decyzji]** % w rynku w ujęciu szerszym, gdzie po stronie podażowej występują zarówno wydawnictwa jak i sprzedawcy hurtowi oraz ok. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 46 załącznika nr 1 do decyzji]** % w ujęciu węższym, gdzie po stronie podażowej występują tylko wydawnictwa. Zdaniem Prezesa Urzędu, oceniając możliwość wystąpienia istotnego ograniczenia konkurencji na krajowym rynku zakupu książek niespecjalistycznych należy uwzględnić fakt, iż część zakupów Empik dokonuje u wydawców bezpośrednio, zaś część pośrednio przez hurtowników. Jak już zostało wskazane powyżej, choć zakupy pośrednie nie dają możliwości bezpośredniego wpływania na wydawców, teoretycznie możliwe jest przeniesienie ich całości do wydawców. Biorąc powyższe pod uwagę, udział uwzględniający jedynie zakupy bezpośrednio od wydawców odzwierciedla obecny poziom siły rynkowej łączących się przedsiębiorców, zaś udział uwzględniający również zakupy dokonywane za pośrednictwem hurtowników pokazuje potencjalny poziom siły rynkowej, jaki może w wyniku takiej koncentracji zostać osiągnięty, co do zasady przeszacowujący poziom rzeczywisty.

Według szacunków organu antymonopolowego udział uczestników koncentracji uwzględniający zarówno zakupy książek niespecjalistycznych bezpośrednio u wydawców, jak i dokonywane za pośrednictwem hurtowników osiągnął w 2015 r. poziom ok. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 47 załącznika nr 1 do decyzji]** %, a w 2016 r. ok. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 48 załącznika nr 1 do decyzji]** %. Tym samym, nawet przy najbardziej niekorzystnym dla uczestników koncentracji sposobie liczenia ich udziału w rynku zakupu książek niespecjalistycznych, udział ten kształtuje się poniżej 40%, a zatem poniżej progu, z którym ustawa o ochronie konkurencji wiąże domniemanie posiadania pozycji dominującej. Ponadto Empik będzie konkurować z takimi firmami jak: Ateneum, FK Olesiejuk i OSDW Azymut, których udziały w rynku zakupu książek niespecjalistycznych od wydawców w 2016

r. kształtowały się na poziomie od ok. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 49 załącznika nr 1 do decyzji]** % do ok. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 50 załącznika nr 1 do decyzji]** %.

Na krajowy rynek zakupu książek niespecjalistycznych koncentracja wywiera wpływ również w układzie wertykalnym, na którym – uwzględniając zakupy bezpośrednio u wydawców oraz za pośrednictwem hurtowników – uczestnicy koncentracji osiągają udział przekraczający 30%. Zdaniem organu antymonopolowego, istniejące pomiędzy uczestnikami koncentracji relacje wertykalne nie wpłyną jednak w istotny sposób na pozycję konkurentów uczestników koncentracji prowadzących działalność w zakresie zakupu książek niespecjalistycznych. Należy zauważyć, że powstanie sytuacji zamykającej wydawcom dostęp do odbiorców poprzez odmowę zakupów przez Grupę Empik (w tym Platona) jest nieprawdopodobne, z uwagi na fakt, iż przeważająca część tego rynku nie jest kontrolowana przez Empik. Umożliwia to wydawcom zbyt książek za pośrednictwem innych detalistów lub hurtowników. Istotny w powyższym kontekście jest również fakt, że obecność Grupy Empik na rynku wydawniczym jest marginalna, w związku z czym Empik nie ma bodźców do ograniczania zakupów u wydawców spoza własnej grupy kapitałowej. Ograniczyłoby to bowiem atrakcyjność jego oferty detalicznej, nie doprowadzając zarazem do istotnego wzrostu konkurencyjności i zysków na rynku wydawniczym.

Jak wskazuje w swoich opiniach część ankietowanych przedsiębiorców, Empik poprzez przejęcie spółki Platon rozpocznie działalność na rynku hurtowej sprzedaży książki niespecjalistycznej, co wzmocni jego pozycję względem innych podmiotów działających w zakresie sprzedaży detalicznej – jego bezpośrednich konkurentów. Jak jednak zostało ustalone w trakcie postępowania, łączny udział uczestników koncentracji w rynku hurtowej sprzedaży książek niespecjalistycznych kształtował się w 2016 r. na poziomie nie wyższym niż **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 51 załącznika nr 1 do decyzji]** %, a więc znacznie poniżej poziomu, który może rodzić obawy o stan konkurencji na rynku.

Organ antymonopolowy stoi na stanowisku, że obecność na polskim rynku hurtowej sprzedaży książek niespecjalistycznych podmiotów, posiadających pozycję zbliżoną oraz silniejszą (FK Olesiejuk) niż Platon oraz relatywnie niski udział tego ostatniego w rynku – ok. **[tajemnica przedsiębiorstwa pkt 52 załącznika nr 1 do decyzji]** % - daje gwarancję, że detaliczni sprzedawcy książek (konkurenci Empiku), po dokonaniu koncentracji, będą wciąż mogli stworzyć dla siebie alternatywne drogi zaopatrzenia.

Ponadto należy zwrócić uwagę na fakt, że sprzedawcy detaliczni, w przypadku gdyby sprzedawca hurtowy próbował narzucać im wysokie ceny będą, co do zasady, mogli zaopatrywać się w książki niespecjalistyczne bezpośrednio od wydawnictw. Tak więc, nawet gdyby zakup książek przez detalistów od hurtowników był utrudniony, będą oni mogli skorzystać z bezpośredniego kanału zakupu, a tym samym możliwość wykorzystywania silnej pozycji rynkowej przez hurtowników poprzez presję wywieraną na sprzedawców detalicznych wydaje się raczej nieprawdopodobna.

Koncentracja wywiera wpływ w układzie konglomeratowym na polski rynek sprzedaży detalicznej nagrań muzycznych na nośnikach tradycyjnych, w którym szacunkowy udział Grupy Empik przekroczył próg 40%. Jednakże z uwagi na fakt, iż nagrania muzyczne na nośnikach tradycyjnych nie są nabywane przez Empik od tych samych dostawców, co książki specjalistyczne, brak jest podstaw do przyjęcia, że siła rynkowa, jaką posiada Grupa Empik na tym rynku zostanie przeniesiona na rynki, na których działa Platon.

Mając powyższe na uwadze organ antymonopolowy uznał, iż zamierzona koncentracja spełnia kryterium wskazane w art. 18 ustawy o ochronie konkurencji, bowiem w jej wyniku nie dojdzie do istotnego ograniczenia konkurencji na rynku.

W związku z powyższym orzeczono, jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 47928 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 1822 ze zm.) – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia.

*Z upoważnienia Prezesa Urzędu
Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Departamentu Kontroli Koncentracji
Robert Kamiński*

Otrzymuje:

- 1) Empik S.A., Warszawa
(decyzja wraz z załącznikiem nr 1)
- 2) aa
(decyzja wraz z załącznikami nr 1 i nr 2)

